

Centrum voor
Israël
Studies

Messiasbelijdende Joden in Nederland: een minderheid binnen een minderheid

Pieter A. Siebesma

Vanaf de eerste Pinksterdag, waarop de Heilige Geest werd uitgestort, tot op de huidige dag zijn er Joodse volgelingen van Jezus de Messias geweest.

Een minderheid binnen een minderheid

Vanaf de eerste Pinksterdag, waarop de Heilig Geest werd uitgestort, tot op de huidige dag zijn er Joodse volgelingen van Jezus de Messias geweest. Ze stonden bekend onder verschillende namen, zoals Nazareners, gedoopte Joden, christenjoden, Joodse of Hebreeuwse christenen, Jesjoea Hamasjiach belijdende Joden of simpelweg Messiasbelijdende Joden. De laatste twee benamingen zijn ontstaan in een tijd, waarin zij veelal het christendom beschouwden als een religie die radicaal met haar Joodse wortels had gebroken en die sterk door het Griekse denken en antisemitisme was beïnvloed. Daarom vermeed men bewust de benaming 'christenen'. Maar welke periode van de kerkgeschiedenis men ook bestudeert, altijd komt men Joodse gelovigen tegen. Vaak waren het enkelingen die Jezus als Messias volgden. Men kan dan ook op hen de woorden van Paulus toepassen (HSV 1 Cor. 1:26): *“niet veel wijzen naar het vlees, niet veel machtigen, niet veel aanzienlijken”*.

Het exacte aantal Messiasbelijdende Joden in Nederland is (evenals het totale aantal Joden alhier) niet bekend. Volgens het laatst gehouden demografische onderzoek naar de Joden in Nederland in 2010 zouden er ongeveer 52.600 Joden in Nederland zijn (inclusief zij met alleen een Joodse

vader). Een eerder gehouden onderzoek berekende dat 1 à 2 % van de Nederlandse Joden lid zijn van een christelijk kerkgenootschap. Dat zou inhouden dat er tussen de vijfhonderd en duizend Joodse christenen in Nederland zijn. Maar dit is een schatting en niet meer dan dat. Wel staat vast dat de Joden in Nederland een hele kleine minderheid vormen (hooguit 0,30 procent van de totale bevolking) en daarbinnen vormen de Messiasbelijdende Joden ook weer een kleine minderheid.

Wie is Jood?

Wil je het aantal Joden in Nederland berekenen, dan moet je eerst bepalen van welke definitie je uitgaat. Volgens de rabbijnse halacha (Joodse wet) is iemand Joods, wanneer hij of zij een kind is van Joodse ouders of wanneer hij of zij op officiële wijze tot het orthodoxe Jodendom is overgegaan. Bij gemengde huwelijken worden alleen de kinderen van een Joodse moeder als Jood beschouwd. Zo kan bijvoorbeeld iemand Cohen met zijn achternaam heten, maar toch door de rabbijnen niet als Jood erkend worden, omdat zijn moeder niet Joods is. De basis voor deze opvatting vormt de Babylonische Talmoed, waarin wordt gesteld: “Uw zoon bij een Israëlitische vrouw wordt uw zoon, maar uw zoon bij een heidense vrouw wordt niet uw zoon genoemd.” Iemand uit een gemengd huwelijk met een niet-joodse moeder

Pieter
Siebesma

dient dus eerst een officiële beke-
ringsprocedure te ondergaan alvorens
hij door het opperrabbinat als Jood
geaccepteerd wordt. En wanneer er iets
tijdens die procedure heeft plaatsgevon-
den, dat niet volgens de officiële regels
was, maakt dat de hele bekering ongel-
dig. Bekeerlingen die bij een Liberaal
Joodse Gemeente Joods zijn geworden,
worden door de orthodoxe Joden niet
als Jood erkend, omdat de procedure
om Joods te worden anders is dan bij
de orthodoxe Joden. In het verleden is
eens een scholier gedwongen om van
het Maimonidescollege, een Joodse
middelbare school in Amsterdam, af te
gaan, toen men er achter was gekomen
dat zijn moeder bij een liberale rabbijn
was uitgekomen (tot
het Jodendom was over
gegaan). Ondanks dat
zijn vader en groot-
vader op hetzelfde
Maimonides hadden
gezeten, werd hij niet
als Jood beschouwd.

Anders dan volgens
de opvattingen van
de Nazi's tijdens de
Tweede Wereldoorlog
kent het rabbijnse
Jodendom dus geen
'halfjoden' of 'kwartjo-
den'. Men is of Jood of
men is het niet. Deze
definitie van Jood-zijn
is eeuwen lang zonder
problemen toegepast.
Maar na de Holocaust
en de stichting van
de staat Israël is dat
veranderd. Er zijn
tijdens de Tweede Wereldoorlog immers
mensen om hun Jood-zijn naar de
concentratiekampen gedeporteerd en
daar vermoord, die halachisch gezien
geen Jood waren. Het is ondermeer om
deze reden dat de staat Israël bij de toe-
lating van Joden een andere en ruimere

definitie hanteert dan de orthodoxe
rabbijnen. Een persoon met één Joodse
grootouder kan in principe het Israëli-
sche staatsburgerschap verwerven.

Het is ook om die reden dat jongere
leden van Hadderech, de vereniging
van Messiasbelijdende Joden (sommigen
met alleen een Joodse vader), mee
konden gaan met de propagandareizen,
die de Israëliëse regering aanbiedt aan
Joodse jongeren in Nederland om hen
warm te maken voor het maken van
alija (emigratie naar Israël).

Wie is Messiasbelijdend Jood?

Het is eveneens moeilijk om te bepalen
wie wel of niet Messiasbelijdend Joods

*Gebouw van een
Messiasbelijdende
gemeente te
Jeruzalem*

is. Want kun je alle Joden die lid zijn
van een christelijke denominatie Mes-
sias belijdende Joden noemen. Er zijn
mensen van Joodse komaf die geen
enkele band meer ervaren met het
Joodse volk, maar wel tot een christe-
lijke kerk behoren.

**Het is even-
eens moeilijk
om te bepa-
len wie wel of
niet Messias-
belijdend
Joods is.**

**Messias-
belijdende
Joden in
Nederland
zijn weinig
in aantal en
daarnaast
vormen zij
een heel
divers
geheel.**

Ze beschouwen zich om die reden primair als christen en niet als Messiasbelijdende Jood. Een voorbeeld is bijvoorbeeld de Rooms-katholieke minister van justitie Hirsch Ballin. Bovendien hoeft het lidmaatschap van een kerk (zeker vandaag de dag) niet synoniem te zijn met belijdend christen te zijn.

Het ligt voor de hand om slechts zij tot de Messiasbelijdende Joden te rekenen die uit overtuiging christen zijn en zich daarnaast bewust van hun joodse achtergrond. Mijn inschatting is dat tot deze groep relatief weinig halachische Joden behoren (minder dan vijfhonderd mensen), maar als je van de Israëliëse definitie uitgaat (minimaal een Joodse grootouder) dat deze groep aanmerkelijk groter is.

Divers

Messiasbelijdende Joden in Nederland zijn weinig in aantal en daarnaast vormen zij een zeer diverse geheel. In dit opzicht lijken zij op de andere Joden in Nederland.

Dat komt tot uiting in de wijze waarop ze hun Joodse identiteit gestalte geven.

Enkele gezinnen laten hun zonen besnijden en eten koosjer, een groter aantal onthoudt zich alleen van het eten van varkensvlees en garnalen. Voor velen is Jodendom vooral iets cultureels: het luisteren naar Joodse muziek en het lezen van boeken en zien van films met Joodse thema's. Wat wel allen gemeenschappelijk hebben is een grote verbondenheid met de staat Israël.

Ook de christelijke identiteit is divers. Sommigen zijn lid van Messiaanse gemeenten, een meerderheid is lid van een kerk, de ouderen van de traditionele kerken (PKN, Christelijk Gereformeerd en Vrijgemaakt), de jongeren veelal evangelisch. Daarnaast zijn er ook zij die nergens bij zijn aangesloten.

Groeperingen

Je kunt de Messiasbelijdende Joden in minimaal vijf groepen indelen:

De oudste nog bestaande organisatie in Nederland is Hadderech, de Nederlandse Vereniging van Jesjoea Hammasjiach belijdende Joden, die al meer dan tachtig jaar bestaat. Ze is geen

*Samenkomst
van een
Messiasbelijdende
gemeente te
Jeruzalem.*

kerkgenootschap, maar een vereniging en haar leden komen uit nagenoeg alle protestantse denominaties, van PKN tot het Leger des Heils. Je kunt lid worden als je minimaal een Joodse grootouder hebt.

De vroegere voorzitter mevrouw Marjorie Eberle-Gotlib, die jarenlang een stempel heeft gedrukt op de vereniging, was sterk beïnvloed door het gedachtegoed van enerzijds Kohlbrugge (waar het de genade betreft) en anderzijds van Johannes de Heer (waar het de eschatologie betreft).

Hoewel de vereniging sterk vergrijsd is (de kern bestond uit mensen die tijdens de onderduik in de Tweede Wereldoorlog met het christelijk geloof in aanraking waren gekomen), vindt er de laatste paar jaar weer een verjonging plaats, doordat jongeren zich er bij aansluiten.

Men legt geen nadruk op het navolgen van Joodse gebruiken. In het verleden zijn meerdere leden van Hadderech weer tot het orthodoxe Jodendom teruggegaan en men beseft goed welk een aantrekkingskracht het orthodoxe Jodendom kan uitoefenen. Hoogtepunt van het verenigingsleven is het jaarlijkse paaskamp, waar op zaterdagavond de seider (het Joodse paasfeest) wordt gevierd en zondagochtend een paasdienst wordt gehouden, waarop predikanten en voorgangers van buitenaf voorgaan.

Opmerkelijk is evenwel dat de Haggada (liturgie voor de seider) die men gebruikt tijdens de seider de meest Joodse is van alle joods-christelijke haggadot. Veel leden kennen nog de melodieën van vroeger.

Hadderech heeft een eigen website (www.hadderech.nl)

Daarnaast zijn er een aantal Messiasbelijdende gemeenten en groepen, die je weer in twee groeperingen kunt onderverdelen:

Het bekendste is wel de gemeente Beth Jeshua in Amsterdam met haar voorganger rabbijn Drs. Lion S. Erwteman (zie de website <http://www.beth-yeshua.nl>).

De andere en veelal kleinere groepen zijn aangesloten bij het Messiaans Platform (<http://www.messiaansplatform.nl>). Hier maken zo'n dertien gemeenten en huisgroepen deel van uit (waaronder enkele afsplitsingen van Beth-Yeshu'a).

Er zijn ook nog groepen en gemeenten die niet bij het Messiaans Platform zijn aangesloten.

Echter gaat het hier vooral om christenen van niet-joodse komaf, die zich verbonden weten met het (al dan niet Messiaanse) Jodendom. Het aantal Messiasbelijdende Joden dat hier deel van uitmaakt is heel klein of bij sommige groepen zelfs afwezig.

De vierde groep vormen de talloze naamloze Joodse christenen die binnen een kerk of gemeente functioneren, zonder veel contacten met Joods-christelijke organisaties. Ook hoe groot deze groep is, valt niet na te gaan.

De kleinste groep vormen die mensen die je crypto-christenen zou kunnen noemen binnen de synagoge. Binnen de orthodox Joodse gemeenschap en de liberaal Joodse gemeenten zijn er gelovigen, die Jezus volgen. Zij willen niet dat dat bekend wordt om problemen binnen hun familie en gemeenschap te vermijden.

Hebben de Messiasbelijdende Joden in Nederland toekomst? Hun lot is verbonden met die van de Joodse gemeenschap in Nederland. Als de Joodse gemeenschap in Nederland blijft bestaan, zal er ook toekomst zijn voor die Joden die Jezus als Messias volgen.

Je kunt de Messiasbelijdende Joden in minimaal vijf groepen indelen.